

PÜHA EFRAIM SÜÜRLASE KAHETSEV ENESEVAATLUS

Halvad harjumused on mu oma võrku mässinud, aga mina rõõmustan, et olen seotud. Olen sukeldunud otse kurjuse põhja, ja see lõbustab mind. Vaenlane uuendab iga päev minu köidikuid, sest näeb, kuidas nende rohkus mind rõõmustab.

See just vääriski pisaraid ja nuttu, selles seisnebki häbi ja teotus, et olen oma himude vang. Veelgi hirksam on aga see, et ma seon ennast köidikutega, millesse vaenlane mind on püüdnud, ja suretan ennast kirgedega, mis talle rõõmu valmistavad.

Ent teades, kui hirmsad on need köidikud, varjan neid hoolega kõikide pilkude eest sündsä välimuse taha. Pealtnäha olen riietatud vagaduse kauni rüüga, mu hing on aga mässitud roojastesse mõtetesse. Vaatajate ees olen sünnis, seespidi aga täis kõiksugust kõlvatust. Minu südametunnistus sõitleb mind selle eest, – ja kuigi ma tahaksin oma köidikutest vabaneda, nende üle päevast päeva nurisedes ja ohates, jään ometi siplerna samasse võrku.

Olen hale, ja hale on ka minu igapäevane patukahetsus, sest tal pole kindlat alusmüüri. Iga päev panen hoonele aluse, – ning kisun samas jälle omaenda kätega maha.

Minu patukahetsus pole teinud ühtegi head hakatust; kurjal hooletusel pole aga lõppu näha. Olen saanud kirgede ja vaenlase kurja tahte orjaks, mis mind saadabki hukka.

Istun käed rüpes meelearanduse ootuses ning petan iseennast selle asjatu lootusega, kuni suren. Alati ütlen: kahetsen, ega kahetse ial. Sõnades olen agar kahetsema, ent tegudes ei jõua ial selleni.

Mis saab küll minust läbikatsumise päeval, kui Jumal kõik oma kohtujärje ees avalikuks teeb! Muidugi, mind mõistetakse piinadele, kui ma pole Sind, oma Kohtunikku, siin maa peal pisaratega armulikuks teinud.

Pärast seda, kui olin juba tõde tundma õppinud, sai minust tapja ja ülekohtutegija, pisiasjade pärast tülitseja, kade ja julm nende vastu, kes minuga koos elavad, kalk kerjuste vastu, raevukas, vaidlushimuline; kangekaelne, laisk, kergesti ärrituv, kurjade mõtete hauduja, toredusearmastaja; senini pesitseb minus veel hulgaliselt roojaseid mõtteid, enesearmastuse puhanguid, kõhuorjust, lihahimu, auahnust, uhkust, tighedust, riiakust, salasöömist, masendust, võistlemisihä, nõrdimust.

Ma ei tähenda midagi, aga pean endast palju; valetan vahetpidamata, ja vihastan valetajate peale; roojastan oma ihutemplit roojaste mõtetega, ja mõistan liiderdajate üle rangelt kohut; laidan langenuid, ise lakkamatult langedes; mõistan hukka kurjakeelelisi ja röövleid, olles ise nii röövel kui kurjakeeleline. Käin ringi, pilk täis helgust, olles ise üleni must.

Kirikutes ja pidulaudades tahan olla esimeste hulgas. Näen erakuid ja suurustlen; näen munki ja hooplen. Püüdlen selle poole, et olla naistele meeldiv, võõrastele suursugune, omadele taiplik ja arukas, arukatele täiuslik; jumalakartlikke kohtlen kui targim, arutuid põlgan kui mõistmatuid loomi.

Kui mind on solvatud, maksan kätte; kui mind on austatud, jälestan austajaid; kui minult nõutakse midagi täie õigusega, alustan vaidlust; neid aga, kes mulle tõtt näkku ütlevad, pean oma vaenlasteks. Kui mind paljastatakse, vihastan; kui mind aga meelitatakse, olen mitte just päris rahulolematu.

Ei taha au anda väarikale, ent olles ise vääritu, nõuan austusavaldusi. Ei taha endale tüli teha, ent kui keegi mulle teenet ei osuta, saan ta peale kurjaks. Ei taha minna koos

töötegitajatega, ent kui keegi mind ennast mu töös ei aita, siis kirun teda.

Hädas olevale vennale ütlen kõrgilt ära, kui aga ise hädas olen, pöördun tema poole. Vihkan haiget, kui aga ise haige olen, soovin, et kõik mind armastaksid. Ülemaid ei taha tunda, alamaid põlastan.

Kui suudan hoiduda arutust soovist, lähen uhkeks; kui jõuan vaimses valvamisest edasi, langen sõnakuulmatuse ja vasturääkimise võrku; kui suudan toidust hoiduda, upun hooplemisse ja upsakusse; kui olen palves väsimatu, võtavad minu üle võimust ärritus ja viha; kui näen kelleski voorust, ei jää mu pilk sellele pidama.

Olen ära põlanud ilmalikud lõbud, kuid ei väsi neid kerglaselt soovimast. Kui näen naisterahvast, muutun lõbusaks. Väliselt olen alandlik, kuid hingelt kõrk; pealtnäha kasin, kuid tegelikult himukas omama. Aga mis siin rääkida? Pealtnäha olen maailmast lahti öelnud, kuid sisimas mõlgutan jälle mõtteid ilmalikest asjust. Jumalateenistuse ajal tegelen jutuaajamise, kiusumõtete ja tühiste asjade meenutamisega. Lobisen söögi ajal, ihkan kingitusi, võtan osa teiste langemisest, andun hukutavale võistlemisele.

Säärane on minu elu! Kui palju halba sean ma vastukaaluks oma pääsemisele! Ja mu uhkus, mu auahnus ei luba mul mõelda oma paistetele, et neid arstida. Säärased ongi siis mu vaprad vägiteod! Selline ongi siis patuhulk, millega vaenlane mulle kaela langeb! Ja ometi püüan ma, nurjatu, veel pühaduse poolest kuulsaks saada. Elan pattudes, aga tahan, et mind austataks kui vagameest.

Kõige selle juures on mul vaid üks õigustus: saatan on mind oma võrku mässinud. Kuid see ei saanud ju Aadamale õigustuseks. Muidugi, ka Kaini õpetas saatan, kuid see ei päästnud teda hukkamõistmisest. Mida ma peale hakkan, kui Issand mu juurde tuleb? Mul pole oma hooletusele mingit õigustust.

Oh häda, mu üle võimust võtnud patt on leidnud minus karjamaa, ning iga päevaga alandab ja tõmbab ta mind üha rohkem ja rohkem oma sügavusse; ja mina, nurjatu, ei lakka Jumalat vihastamast, ei kardata kustutatamatut tuld ega värise igaveste piinade ees.

Milline võim on patustel kirgedel minu üle! Kuis küll valitseb kuri ja salakaval madu! Toimides meie loomuse järgi, teeb ta meiega kaupa, annab tagatise, et müüa mõistus patule maha. Tuues ettekäändeks ihu kasutamise hinge teenimise eesmärgil, veenab ta vastu tulema ihu himudele; ja nii ma langengi lihahimu küüsi ning, andudes sedamaid liigmagamisele, jään ihu teenetest sootuks ilma. Kui ma palvetan, kiusab ta mind mõttega mõnest tühisest naudingust, ning hoiab sellega kui vaskahelaga minu nõrka mõistust oma kütkes – ega lase seda lõdvemale, olgugi et mõistus sellest põgenema kipub.

Nii peab patt mõistuse üle väsimatut valvet ning suleb minu eest teadmise ukse. Vaenlane hoiab mu mõistusel väsimatult silma peal, et see ei jõuaks Jumalaga kooskõlla ega takistaks müümast ihu; selleks on tal varuks hulgaliselt segaseid kiusumõtteid, mis väidavad, et kohtus ei tule sellised tühjad asjad üldse jutuks, et neist on võimatu isegi midagi teada ja et kõik taoline langeb unustuse hõlma. Kuid ma manan oma pilgu ette oma süüdistused ja tean, et mind ähvardab karistus.

Vaatan, Issand, oma patte ja halan, nähes nende otsatut arvu. Oh häda, kuidas küll selline õnnetus mind on tabanud? Mu keel räägib imeliselt, käitumine on aga jälk ja põlastusväärne. Kibe saab olema mulle see päev, mil kõik saladused avanevad!

Üpris kaunid on teiste jaoks minu sõnad, mu teod on aga jäledad. Teistele õpetan siin ilmas korda, ise aga, õnnetu, andun kirgedele.

Kõik mu elupäevad on kulgenud ja looja läinud patus, ja mitte ainsatki päeva pole ma

teeninud tõde. Sain vaevu kahetsema hakata, kavatsusega mitte enam pattu teha, kui tuli kuri ja püüdis mu kinni oma vihas. Häda mulle, sest astun vabatahtlikult tema võrkudesse.

Kui lähen välja inimeste sekka, esinen kui õiglane ja tark. Kui näen, et keegi patustab, naeran ja pilkan teda. Kuid ükskord tulevad lagedale ka minu üleastumised, – ja siis jään ma häbisse!

Oh, parem poleks ma siia maailma üldse sündinud! Siis poleks see kaduv maailm mind kõlvatule teele viinud; teda nägemata poleks ma saanud süüdlaseks, poleks määrinud ennast pattudega ega kardaks nüüd vintsutusi, kohut ja piinu.

Vaevalt olen andnud lubaduse kahetseda, kui ma taas vana juurde tagasi pöördun ning samadesse pattudesse langen. Iga tund, mille olen veetnud patus, on mulle rõõmuks; ja ise veel mõtlen, et teen midagi kiiduväärset. Häda mulle! Senini pole ma veel hakanud mõtlema sellest, et mind ootab igavene tuli.

Kuri tahe viib mu patu sisse; aga kui olen pattu teinud, veeretan süü saatana kaela. Aga häda mulle! Sest ma ise olen oma pattude põhjus. Kuri ei sunni mind jõuga patustama, pattu teen ma oma vabal tahtel.

Sinu armu, mis mu südamesse tuleb, ootab ees halbade mõtete lehk, mistõttu ta otsekohe taganeb, leidmata endale sissepääsu ning omamata võimalust tulla ja minu sisse elama asuda, nagu ta seda sooviks.

Ma olen mao poolt puupaljaks tehtud kerjus, kaduvusega kinni seotud vilets; mul pole jõudu, sest patt rõhub mind. Olen kaotanud Sinu anni ja seepärast pole mul ka täiuslikku arukust. Olen kaotanud võime Sinuga suhelda ega tea seepärast, kuhu ma lähen. Mul pole midagi. Ja kui midagi ongi, siis oled Sina selle mulle andnud oma armuhelduse pärast. Olen ääretult vaene; kui aga saangi rikkaks, siis on see kõik Sinu kingitus. Ja praegu on see Sinu, ja enne oli see Sinu.

Palun ainult Sinu armu ja tunnistan, et pääsen vaid Sinu kaudu, kui üldse pääsen!

Püha Efraim Süürlane – 4. sajandi usuvägilane, paljude askeetiliste teoste autor. Nooruses paistis silma tasakaalutu iseloomuga, kaldudes sooritama ekslikke tegusid, millest tuhmus ka tema usk. Ent saanud imelise õppetunni, tuli Efraim mõistusele ning lahkus maailmast mägedesse, kus elas kuulekuses sealsetele erakutele. Sest ajast ei kaotanud ta enam kunagi patukahetsustunnet ning pidas ennast patuseks, kes võib pääseda üksnes Jumala armulikkusest. Efraim Süürlase kirjutatud tekstidele on omane teoloogia ja palve orgaaniline ühendus. Tema „Patukahetsust“ loetakse tihti õigeusu kirikutes enne pihi algust.

Ilmunud väljaandes:

Pihiraamat. Abiks meelegaandajale.

Püha Issidori Õigeusu Kirjastuselt. Tallinn 2003.

Lk 47–53.